Polderhuis blad

Wasschappels Magazine | nummer 74 - april 2017

Het Polderhuis museum & meer

Nieuwe lente met nieuwe dingen in en om het Polderhuis

Interessante tentoonstellingen in Polderhuis en Vuurtoren

IJzeren toren open voor publiek; april t/m november; 2x per week

Verder in dit nummer:

Wethouder Chris Maas kondigt nieuwe ontwikkelingen aan

Jan Zwemer telt de dijkwerkers

Ad Hanneman hoort Beethoven in het Wasschappelse bos

Observaties van een torenwachter

HOOFDSPONSORS:

Westerbeke
06-51421696
Elektrische Installaties

AUTOBEDRIJF
oreel
Zoutelande
Verkoop van alle merken
Reparatie & onderhoud van alle merken
APK keuringstation
Altijd een assortiment jong gebruikte Opels!
Molenweg 74, 4374 NP, Zoutelande
Tel. 0118-561276
info@autobedrijforeel.nl / www.autobedrijforeel.nl

Polderhuis varia

Foto-expositie Jacqueline Midavaine: Tijdsbeeld van Westkapelle, in perspectief en vogelvlucht, 11 maart t/m 21 mei 2017

Sinds 11 maart 2017 loopt in het museumcafé een tentoonstelling van luchtfoto's, gemaakt door Jacqueline Midavaine, fotojournaliste bij het bekende bedrijf Slagboom en Peeters Luchtfotografie.

Luchtfoto Slagboom en Peeters uit 1979

Jacqueline Midavaine was de eerste en enige vrouwelijke luchtfotograaf van Nederland. Met foto's uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw probeert zij op deze expositie de sfeer uit die tijd naar boven te halen. We zien dijkwerkers zittend tegen de dijk, biljartende Westkappelaars in het 'Kasteel van Batavia' beneveld door een rookgordijn van pijptabak en sigaar, maar ook o.a. het verslepen van caissons bij de Veersegatdam, het opbouwen van het werkeiland Neeltje Jans, het steeds maar weer ophogen van de Westkappelse Zeedijk. Nog t/m 21 mei 2017 te zien in Het Polderhuis.

Expositie Michiel Paalvast

Tien jaar geleden heeft de Veerse schilder Michiel Paalvast de straatjes van ons dorp op doek vastgelegd en het resultaat was te zien op de succesvolle expositie 'Westkapelle en plein air'. Inmiddels heeft Michiel Paalvast zich ontwikkeld tot een zeer gerespecteerde kunstenaar, bekend in Zeeland en ver daarbuiten, wiens stijl meteen te herkennen valt bij het zien van zijn schilderijen.

We hebben Paalvast uitgenodigd om na tien jaar weer eens te exposeren in het Polderhuis, zodat u zijn ontwikkeling zelf kunt aanschouwen. Speciaal voor deze expositie gaat Michiel nieuwe schilderijen maken, nu niet van de straatjes, maar van Westkapelle in zijn natuurlijke omgeving. In de maanden april, mei en juni zal hij, bij mooi weer, aan het werk te zien zijn in de omgeving van de kreek, de dijk, de duinen, de toren en in de natuurgebieden die Westkapelle omringen. Steeds zal hij een mooie plek uitzoeken om iets karakteristieks vast te leggen. Het resultaat is daarna te zien op een expositie in het museumcafé van 1 juli t/m 1 oktober 2017. De schilderijen zijn dan ook te koop.

Expo Oorlogsaquarium, The sea will not forget; 27 mei t/m 25 juni 2017 in Het Polderhuis

Tijdens deze expositie 'Oorlogsaquarium' zullen onderwaterfoto's worden getoond die zijn gemaakt in het voormalig dijkgat. De tijd onder water heeft stil gestaan. Alles wat gedurende de landing op 1 november afgezonken is naar de bodem, ligt er nog steeds. Nu is dat het domein van de vissen, krabben en wier. De Nederlands Onderwatersport Bond zorgt voor het beeldmateriaal, Roel en Astrid van der Mast zijn in dit project de duikende fotografen.

Expo Oorlogsaquarium, Oorlog en natuur; 27 mei t/m 25 juni 2017 in de vuurtoren

Natuur krijgt in deze expo de overhand op de oorlog en op kunstzinnige wijze door fotografie tot uiting wordt gebracht.

Agenda:
27 april: Koningsdag: (programma in voorbereiding)
6 mei: KNRM reddingbootdag, 19.30 uur, KNRM-gebouw Zuiderhoofdweg
6 mei: Tuus-emeakt-markt met verkoop van smouters en wafels, 12-16.30 uur, Polderhuistuin
13 mei: Nationale molendag met openstelling molen De Noorman, 11-16.30 uur
23 mei: Muziekproject 'Heel Veere Speelt' met OKK en leerlingen De Lichtstraal; 19 uur, Westkapelle Herrijst
5 juni: Pinksterconcert door brassband en slagwerkgroep OKK; 11 uur, Westkapelle Herrijst
10 juni: Tuus-emaekt-markt, 12-16.30 uur, Polderhuistuin
17 juni: Westkappelse Oldtimerrit; start 12.30, zeedijk
21 juni: Kreekloop, 19.30 uur, start en inschrijving Ridderkerklaan
24 juni: Rommelmarkt k.v. Stormvogels met braderie, 9-16.30 uur, Markt
29 juni: Jeugdviswedstrijd, 13.30-15.30 uur, radartoren
30 juni: Toeristenmarkt, 10-17 uur, Markt

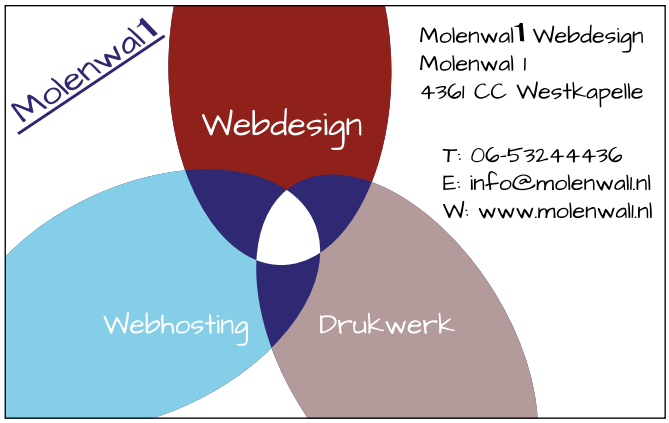

Wethouder Chris Maas praat Westkapelle bij

Graag wil ik jullie, als kernwethouder Westkapelle, eens bijpraten over wat we de laatste tijd hebben gedaan en wat er allemaal op stapel staat in Westkapelle.

De gevolgen van de klimaatverandering laten zich al zien. In 2015 viel er een enorme hoosbui en de riolering kon dat niet aan. Als eerste kern van de gemeente waren jullie aan de beurt om daar wat aan te doen. De aanleg een aparte afvoer voor regenwater en rioolwater is nog steeds niet af. Deze grote operatie kost ongeveer 1,5 miljoen. Jammer dat je het niet ziet liggen in de grond… maar hopelijk gaan jullie het wel merken als het weer eens hard gaat regenen.

Wethouder Chris Maas aan het werk bij het clubgebouw van De Stormvogels; foto gemeente Veere

Jullie hebben zelf een dorpsvisie gemaakt. Hoe moet Westkapelle er in 2025 uit gaan zien en wat is daar voor nodig?
In jullie dorpsvisie neemt een nieuw multifunctioneel centrum een belangrijke plaats in. In de dorpsvisie staat bijvoorbeeld dat de aanwas op de twee basisscholen niet groot genoeg is voor twee aparte scholen en dat er een gezamenlijke school nodig is met kinderopvang en buitenschoolse opvang. Voor jullie actieve verenigingsleven is ruimte nodig die voldoet aan de eisen van deze tijd en de wensen voor de toekomst.
Daarom moet er een multifunctioneel centrum aan de Molenwal komen met een brede school, kinder- en buitenschoolse opvang, sporthal, verenigingsgebouw en ontmoetingsruimte “.

Deze wensen zijn besproken met mensen van de gemeente die onderzoek deden naar de toekomst van het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed. Zulke gesprekken zijn trouwens in bijna alle kernen gevoerd.
We hebben goed geluisterd en gaan er werk van maken. Alleen we kunnen niet overal tegelijk beginnen.
De gemeenteraad heeft in december 2016 prioriteit aan Westkapelle gegeven en daar ook geld voor gereserveerd. Dat geldt ook voor Oostkapelle, Serooskerke en Aagtekerke. We beginnen dit jaar nog in deze vier dorpen.
Multifunctionele accommodaties zijn heel belangrijk zijn voor de leefbaarheid en de sociale samenhang. De nieuwe accommodatie moet dus toekomstbestendig maar ook duurzaam zijn.
In de nieuwe accommodatie aan de Molenwal in Westkapelle moet een nieuwe (samenwerkings-)school met een peuterspeelzaal/kinderopvang komen en een beweeg- en sportruimte. Wat vierkante meters en kosten betreft is gerekend met een sportzaal zoals die er nu ook is.
Bij de behandeling de raadscommissie in november 2016 heeft Petra de Witte namens de Westkappelse verenigingen een vurig pleidooi gehouden voor een sporthal.
Samen met het dorp, met verenigingen en organisaties gaan we nu kijken wat er mogelijk is. We kijken naar de exacte behoefte, de kosten van een sporthal maar ook naar de consequenties voor de twee andere sporthallen in Koudekerke en Oostkapelle.

We hebben al met de schoolbesturen rond de tafel gezeten. Er zijn ook al gesprekken gevoerd met de dorpsraad, de gymvereniging, Zeeuwland (vroeger Woonburg), KOW en de Stichting Welzijn Veere. Voor april zullen we ook nog met andere toekomstige gebruikers overleggen.
Daarna gaan we samen met de toekomstige gebruikers, de architect en de stedenbouwer een Programma van Eisen (PvE) opstellen en schetsontwerpen laten maken. Daar gaan we een team voor samenstellen zodat we elkaar ook allemaal goed leren kennen en goed kunnen gaan samenwerken.

Kortom Westkapelle heeft mijn warme belangstelling en we investeren graag in jullie!

Chris Maas

hubo
Overtref jezelf
Maatwerk-specialist
Ook voor woning-beveiliging
& SCHILDERSBEDRIJF WESTKAPELLE
ZUIDSTRAAT 118 - T: 0118 57 26 12
WESTKAPELLE@HUBO.NL
WWW.HUBO-WESTKAPELLE.NL
POLITIE KEURMERK VEILIG WONEN
ERKEND ERKEND

MINIKRAANVERHUUR
MINDERHOUD
TEL.: 06 - 21 41 64 21
WESTKAPELLE

LUNCHROOM RESTAURANT
WESTKAPELLE CULINAIR
Pannen & KOEKEN

Lucht dirigeren in het Westkappelse bos

door Ad Hanneman

Welke compositie het ook is, iets van Van Beethoven loodst me telkens weer in een richting die niet voorzien was, tenzij eerdere beelden van een muziekwerk ooit onuitwisbaar bij een ervaring werden vastgelegd.

René François Xavier Prinet (1861-1946), Kreuzer Sonate, olieverf op canvas, 116 x 104 cm, particuliere collectie

Bij de Kreuzer Sonate bijvoorbeeld verlang ik -hoe tegenstrijdig dat lijkt, voor wie dit werk kent- naar een stevige bries met speelse golven vol twinkelende schuimkopjes en onophoudelijke grilligheid in de golfbewegingen onder aan de Westkappelse dijk of verre uitlopers op het strand. Ook de spanning 's avonds van dat ene lichtje op zee en de fantasie over de thuiskomst in Arnemuiden of Vlissingen van de kotterbemanning die haar vangst sorteert voor de verkoop in de vismijn en een kleinigheid in een handtasje opzij legt voor thuis op de barbecue of in de pan. En dan de boei die antwoordt op de deining en daarmee op de staccato's van de strijkers in het presto...
Muziek bindt, herstelt herinneringen of geeft nieuwe ervaringen: herkenbaar geluid.

In de tijd dat ik in Zuid-Duitsland werkte draaide ik steevast op de vier wekelijkse heenweg de Negende van Ludwig Van Beethoven en wel zo dat het slotkoor klonk tegen de tijd dat ik in het Siebengebirge aankwam. In mijn overtuiging pasten die twee bij elkaar. Het gezongen gedicht van Schiller bij die Duitse berg- en heuvelstreek, onderstreept door het net niet bombastische allegro van het orkest.

Ik schreef dat toen ik ergens in 2016 de Kreuzer vioolsonate ontdekte via de downloadsite van Radio 4. Het schrijfsel werd opgeslagen en wachtte op betere tijden. Het zou waarschijnlijk nooit meer tevoorschijn zijn gehaald als ik ene Duitse Anton niet had ontmoet in het Westkappelse bos.

Ik hou van dat bos, ook al omwille van de enorme diversiteit aan planten. Tijdens vroege ochtenden als de opkomende zon soms steunend op wat willekeurige mistbanken het eerste licht spreidt over de verlegen schichtig grazende hertjes meen ik tussen de diversiteit aan veelkleurige planten soms een exotische groene aangewaaide plant harmonisch mee te zien groeien. (In kringen van natuurkenners worden dit 'invasieplanten' genoemd.)

Anton was in de ban van wat de opzichtigste koptelefoon die ik ooit had gezien aan geluid produceerde onder een kleine schedel bedekkende muts met minuscuul rond randje. Anton was niet zomaar een wandelaar. Hij zwaaide geordend met zijn armen ergens halverwege de dwarsweg in het open middenstuk en liep verder, telkens niet meer dan pakweg tien huppelpasjes, op de voor hem hoorbare maat. Ik meende dat hij dirigeerde zoals wij ooit zot op de oude hardrock- en metal nummers luchtgitaar speelden. Wild en wilskrachtig met overtuiging en zwier. Wat hij deed was dus alleszins toegestaan. Het was hooguit ongewoon, hield ik me zelf voor. Zijn lucht dirigeren fascineerde me; het toverde me vrolijk voorbij mijn lichte niettemin hanteerbare ochtendhumeur.

Antons ogen leken streng gericht op een ogenschijnlijk goed gevulde orkestbak met strijkers, die diagonaal onder hem gedisciplineerd zijn slagen in de lucht volgden. Soms drukte hij zijn wollen handschoenvingers op zijn koude blauwe lippen alsof hij vond dat het orkest minder forte, dus minder hard moest spelen. Ik dacht zelfs het woord 'pianissimo' te zien fluisteren. Hij kende in elk geval de maatslagen: tweekwart en na een tijd de wat

Winterse kreek in het Westkappelse bos; onbekende fotograaf

moeilijkere vierkwartsmaat en ik meende een stukje verderop de driehoek van de driekwartsmaat te zien. Alles gevarieerd in vorm. Toch was er geluid. Kennelijk aangespoord door Antons geheimzinnige muziek, hoorde ik steeds meer zangvogeltjes tsjilpen en enkele prachtig fluiten. Alsof zij reageerden op de maatslagen. Hoog en laag. Tsjilpen, trillertjes, van alles toverden de zangertjes uit hun spitse bekjes. Wellicht een nachtegaal, dacht ik ergens te horen, maar ik besefte met welk een onnozelheid ik dit vaststelde. Ik kon amper een mus van een winterkoninkje onderscheiden. Maar een vogelaar bij uitstek verzekerde dat het in het Westkappelse bos wemelde van de zangvogels; en allemaal panklaar voor de talrijke roofvogels die dit luilekkerland en masse bezoeken.

Ogenschijnlijk niets vermoedend dat ik hem achtervolgde liep Anton in de richting van de Kleine Kreek. Ook een nog relatief jong bos waar de natuur haar werk kan doen, oftewel zich groeiend thuis moet gaan voelen.

Zo af en toe bleef Anton staan en keek omhoog. Ik vermoedde om inspiratie te tanken. Bij het pontje over de kreekuitloop keek hij om. Hij stak met een vriendelijke lach zijn hand omhoog en wenkte dat ik moest komen. Ik gehoorzaamde. 'Je loopt al een tijd achter me. Vind je mij raar,' vroeg hij zonder enige gêne. Ik schudde mijn hoofd en verzon ter plekke om vooral het gesprek gaande te houden in die koude eenzaamheid van de bossen, dat raar een rekbaar begrip is en dat eigenlijk niet zo veel dingen raar zijn als je maar in staat bent mensen te begrijpen of te excuseren als je ze niet begrijpt. Later en terugdenkend thuis vond ik dat antwoord nogal gezocht en laf. Hij keek me aan met een blik waarin ik wat ironie meende te zien.

'Waar luisterde u naar', vroeg ik. Hij keek me aan en gaf een krachtige hijs aan het touw zodat het vlot met een ruk van de kant voer. 'Naar de Kreuzer Sonate. Maar dan de originele versie: piano en viool. Ken je die'. Ik knikte en zei schuchter 'ja'. Mijn verrassing wilde ik niet laten blijken.

Ik bekende mijn vermoedens dat hij een virtueel orkest dirigeerde niet tegenover hem maar ik bleef perplex het touw vast houden, waardoor de snelheid van het veervlot minderde. Een duo wordt zelden of nooit gedirigeerd. Ik remde het vlot door de schrik omdat ik mezelf betrapte op een leugentje en ik voorkwam dat hij het zou merken door hem te wijzen op de reiger die kennelijk stoïcijns zijn ontbijt verteerde, maar vliegensvlug de vleugels nam toen een horde mountainbikers haastig en elkaar een laatste mop toeschreeuwend in hoge snelheid over het voetpad fietste. 'Die zijn op zoek naar de Alpen', schaterde Anton het uit. Er ontstond een band daar op die vroege wandeling tussen Anton en mij. Maar ik gaf tegenover hem niet toe dat ik had gedacht dat de Kreuzer sonate gecomponeerd werd voor een kleine bezetting strijkers.

Colofon

Jaargang 18, nr. 74; april 2017
Het Polderhuisblad is het orgaan van 'Het Polderhuis Musea & Meer' en verhaalt over de cultuur en het sociale leven van Westkapelle vroeger en nu.
Verschijnt één maal per kwartaal; oplage 1750
Gratis voor inwoners van Westkapelle en donateurs; overigen € 15,- per jaar.

Adres: Zuidstraat 154-156, 4361 AK Westkapelle
www.polderhuiswestkapelle.nl - E: info@polderhuiswestkapelle.nl
Tel.: 0118-570700 - Bank: NL14 RABO 0114961875

Redactie: Jan Kaland, Lieneke van den Heuvel, Ada van Hoof, Ivo van Beekhuizen.
E: redactie@polderhuiswestkapelle.nl

Vormgeving: De Witte Print&Design, 's-Gravenpolder, Tel. 0113-745228

Copyright: De auteursrechten op de inhoud van het Polderhuisblad berusten bij Het Polderhuis of, indien die is vermeld, de auteur.

Het volgende nummer verschijnt in juni 2017; kopij vòòr 20 mei 2017.

TAXATIE- & ADVIESBUREAU **MINDERHOUD**
beëdigd makelaar - taxateur onroerende goederen
Gecert. Makelaar - Taxateur Wonen/MKB wn BOG

Zeelandtools.nl
sterk in gereedschap
• Handgereedschappen • Elektrische gereedschappen • Slijpschijven
Olieproducten • Klimmaterialen • Lasapparatuur
GEDORE carolus makita BOSCH
Vroonwegeling 2 • Westkapelle

BOSCH Service
Autobedrijf Faasse
Voor kwalitatief full service auto-onderhoud aan alle merken auto's tegen een betaalbaar tarief, bent u bij Autobedrijf Faasse aan het juiste adres!
Autobedrijf Faasse
Zuidstraat 27
4361 AA Westkapelle
0118 - 57 13 82
0118 - 57 24 59
auto-faasse@zeelandnet.nl
www.auto-faasse.nl
Uw adres voor:
Onderhoud
Reparatie
APK-keuring
Banden
Occassions
Aircoservice
Ruitreparatie
Schade taxatie
Inbouw navigatie en carkit
In- en verkoop nieuw en gebruikt
BOVAG STEK
Openingstijden: maandag t/m vrijdag 08.00 - 17.30 uur
Bosch Car Service
Compleet, goed, betaalbaar

Dijkwerkers en anderen

door Jan Zwemer (www.janzwemerschrijft.nl)

In zijn boek uit 1889, 'Westkapelle, bevolking, Westkapelsche dijk, geschiedkundig en karakteriseerend beschreven', schrijft Kornelis Baart dat in zijn tijd 'de eigenlijke dijkwerkers ... in rechte lijn afstammelingen van vroegere bewoners dezer kust' waren. Hij vindt het 'zeer waarschijnlijk' dat die eerste bewoners 'Deensche visschers of kustvaarders' waren.

Jan Arends (17738-1805) De Westkappelse zeedijk anno 1776 (het dijkgedeelte dat door het bombardement van 1944 is verdwenen), tekening/aquarel, 26x37 cm, collectie Zeeuws Archief, Zeeuws Genootschap der Wetenschappen, Zelandia Illustrata, deel II, nr. 1326c

'Men kan het dezen mannen aanzien, dat zij van een vreemd ras afstammen. Het zijn stevige, breedgeschouderde figuren met blonde haren, aangezichten met hooge jukbeenderen en kleine blauwe oogen, die zij onverschrokken en met vasten blik opslaan. Het Noorsche type is door alle eeuwen heen vrij zuiver bewaard gebleven, omdat zij steeds onder elkander huwen.'

Baart was in 1824 in Westkapelle geboren als boerenzoon, en dus goed op de hoogte. Het andere bevolkingsdeel bestond volgens hem *'in hoofdzaak uit rechtstreeksche afstammelingen van dijkwerkers, die het geluk hebben gehad door landbouw of eenig ander bedrijf, zich een paar sporten op den maatschappelijken ladder te verheffen en het karig betaald wordende dijkwerk los te laten. Bij deze groep is evenwel eenige vermenging met vreemde bestanddeelen. In de 17e en 18e eeuw zijn... verschillende van elders komende ambachtslieden tot poorter en burger aangenomen... De gevolgen waren, dat zij na korter of langer tijd zich met de meest gegoede burgers konden meten, door deze werden aangetrokken en hun kinderen met elkander huwden. Deze groep vormt den zoogenaamden burgerstand en hoewel het oorspronkelijk element nog het overwegendst is merkt men er andere typen bij op.'*

De telling van 1797

Wanneer we nu naar de eerste in Nederland gehouden 'volkstelling' kijken, die van 1797, toen alle mannelijke inwoners van boven de achttien werden geregistreerd -met hun beroepen- zien we dan iets terug van deze verschillen? Baart vertelt ook dat de timmerlieden en rijswerkers de eigenlijke dijkwerkers vormden en afstamden van de oorspronkelijke bevolking, terwijl er verder losse arbeiders aan de dijk werkten, die niet van deze afstamden. Zij werden de 'elfde bende' genoemd. In de jaren 1840 vormden zij ongeveer een twaalfde van de 360 à 400 dijkwerkers - maar dat was nadat de hele bevolking sterk was gegroeid.

Vermoedelijk vinden we de leden van deze elfde bende terug onder degenen die bij de telling van 1797 'arbeider' worden genoemd, maar hen niet alleen. De arbeiders vormden de grootste beroepsgroep met 168 van de circa 400 getelde mannen. Er waren niet meer dan 99 dijkwerkers. Misschien waren dit alleen de timmerlieden, van wie nog in Baarts tijd bekend was dat zij het meest de echte dijkwerkers vertegenwoordigden, ook qua afstamming. Tot de arbeiders behoorden vermoedelijk niet zozeer landarbeiders, want de telling kent ook een -heel klein- groepje 'landmansknechten' en 'boerenknechten'. Wel zullen de 'arbeiders' parttime landbouwwerk hebben gedaan of zelf de landbouw op kleine schaal hebben bedreven.

Wanneer we de meest voorkomende achternamen in de twee grootste beroepsgroepen bij de telling van 1797 op een rijtje zetten, krijgen we het volgende resultaat.

meest voorkomende namen in de beroepsgroep	**Dijkwerkers**		**Arbeiders**	
	Gabriëlse	13	Huijbregtse	13
	Huijbregtse	12	Da(a)ne	7
	Westerbeke	10	Hendrikse	7
	De Pagter	4	Minderhout	7
	Minderhout	4	Gabriëlse	6
	Brasser	3	Roelse	6
	Da(a)ne	3	De Pagter	6
			Thoutenhoofd	6
Samen (totale beroepsgroep)	Totaal: 49 (99)		Totaal 58 (168)	

De lijst met achternamen bevestigt eigenlijk vooral simpelweg het verhaal van Baart. Er is een verschil tussen dijkwerkers- en arbeidersfamilies, maar ook een aanzienlijke overlap. Een overlap is er ook enigszins wanneer we de ambachtslieden erbij betrekken. Van de rond de 40 man tellende ambachtsbevolking zijn de meest voorkomende namen Roelse, Van Rooijen, Dekker en Bouwens. Alle vier komen ze drie maal voor in deze beroepsgroep. Maar er zijn ook twee Dekkers dijkwerker, terwijl er ook zes Roelses arbeider zijn.

Wat betreft de afzonderlijke namen valt vooral 'Minderhout'

op. Dat is een uit Vlaanderen afkomstige naam, maar deze is toch doorgedrongen tot de dijkwerkersbevolking. De familie heeft zich vooral na 1650 of zelfs na 1680 in Westkapelle uitgebreid. Dat klopt precies met wat Baart schrijft, namelijk dat er zich vooral tussen 1665 en 1810 nieuwkomers vestigden. Bij de groep landbouwers in de telling, bestaand uit 36 mannen, zijn dan ook drie Minderhouts, één in Westkapelle-Buiten en twee in Westkapelle-Poppekerke. Een duidelijk bewijs van het bestaan van de scheiding tussen Westkapelle en het ommeland is dat van de negen overige in de tabel voorkomende achternamen, er géén voorkomt onder de 36 landbouwers in de telling.
Behalve het door Baart genoemde 'uittrouwen' uit de dijkwerkersgroep, moet ook 'introuwen' van anderen in deze groep hebben plaatsgevonden. Naast vier Minderhouts vinden we dijkwerkers met de uit Vlaanderen afkomstige namen Peene,

Een bijzondere groep dijkwerkers waren de 'anwêrkers', belast met het bevestigen van gordingen en kespen aan de paalhoofden; 1935, collectie Stichting Cultuurbehoud Westkapelle

Van Peene, Wittevrongel en Van Veerdegem. Verder zijn er onder de dijkwerkers twee Verhulsten en één Den Hollander en ook dat zijn zeker geen namen die hun oorsprong in Westkapelle hebben. Het gaat in totaal om dertien dijkwerkers, de Minderhouts incluis, die misschien ooit via een huwelijk of anderszins in de groep dijkwerkers zijn terechtgekomen.
Overigens schrijft Baart dat in de telling van 1797 de 'vaste dijkwerkers' niet waren inbegrepen. Dat zou betekenen dat er hier nog namen van dijkwerkers ontbreken. Maar wat Baart bedoelt met 'vaste dijkwerkers' is onduidelijk, zoals hij ook niet verder ingaat op de reden dat zij niet meegeteld werden. Deze onzekerheid kunnen we misschien verminderen door een berekening. Baart meldt dat Westkapelle in december 1795, maar anderhalf jaar voor de telling van april 1797, 1.072 inwoners telde. De getelde mannelijke bevolking van boven de achttien maakte daarvan 37 procent uit. In Oostkapelle was diezelfde categorie goed voor 33 procent van de bevolking. Dat is dus minder, terwijl het percentage in Westkapelle juist hoger zou moeten zijn omdat daar de 'vaste dijkwerkers' niet zouden zijn meegeteld volgens Baart.

De telling van 1811

Het vermoeden dat de 'vaste dijkwerkers' wel meegeteld zijn óf dat Baart er een tamelijk kleine groep mee bedoelde, wordt bevestigd door de telling van de mannelijke bevolking in 1811, veertien jaar na de andere telling. Wie de namenlijst oproept op de website www.zeeuwengezocht.nl krijgt 365 namen, dus ruim wat minder dan in 1797.
Al meteen wordt duidelijk dat de telling van 1811 andere criteria hanteerde voor beroepen: er waren 213 dijkwerkers en maar 16 arbeiders, terwijl de landbouwende bevolking (boeren en boerenknechten) op een totaal van 78 kwam. Dat de landbouwende bevolking in het dorp tussen 1797 en 1811 sterk was toegenomen, van 42 personen (36 landbouwers en 6 boerenknechten) tot 78 (52 landbouwers en 26 knechten) kan overigens wel kloppen. In de Bataafse en Franse tijd waren landbouwproducten duur en kochten diverse Westkappelaars en inwoners van Poppekerke die van huis uit geen boer waren, land aan om daarop te gaan boeren. Zie daarover ook mijn artikel in het tijdschrift 'Zeeland' van het Zeeuws Genootschap der Wetenschappen van september 2016.
Misschien werden bij de telling in 1811, maar dat is een veronderstelling, zoveel Westkappelaars bij de dijkwerkers gerekend omdat bij deze telling vaststond dat ze bedoeld was voor het oproepen van soldaten in Franse dienst. Inmiddels wist men wat voor groot risico deze dienst meebracht en mogelijk was men van gedachten dat dijkwerkers, als zijnde noodzakelijk voor de verdediging tegen de zee, niet zo gauw opgeroepen zouden worden door de Franse autoriteiten.
Doordat zoveel mannen 'dijkwerker' werden genoemd, lijkt de telling van 1811 dus minder bruikbaar voor het vormen van een tabel zoals bovenstaande. De 'dijkwerkers' vormen 70 procent van alle getelden en dat betekent dat zo'n tabel grotendeels overeen zou komen met één die aangeeft welke achternamen in 1811 het meest voorkwamen in Westkapelle. Ook in de vroegste bevolkingsregisters, die van 1810 en 1813, komt de beroepsaanduiding 'dijkwerker' in zulke grote aantallen voor, dat ze evenmin geschikt lijken te zijn voor het vaststellen van enig onderscheid tussen de door Baart beschreven categorieën 'echte' en minder 'echte' dijkwerkers. Ik nodig ieder die een alternatieve manier weet om deze boeiende materie nader te onderzoeken, uit om daarmee een begin te maken!

de Tijd
BRASSERIE
Markt 91, 4361 AE Westkapelle, 0118-571482
www.brasseriedetijd.nl

Schilderwerken & Klusservice
Ook voor al uw raambekleding!
-altijd 10% korting op raambekleding
-altijd gratis meten en montage
-altijd 2 jaar garantie
06-15437594
bartsallround@hotmail.com
Westkapelle
Barts Allround
rolgordijnen, jaloezieën, plissé/duette, vouwgordijnen, multishades enz...

Altijd weer d'n toren

door Joost Lievense

Op het artikel over de belevenissen van een torenwachter kwamen leuke reacties en opmerkingen, genoeg voor nòg een verhaaltje.

Een vriend adviseerde me om eens langs te gaan bij de oogarts, omdat ik tegen de pop van de torenwachter begon te praten. Mijn antwoord is dat hij dan maar eens moet gaan kijken, want dit tafereel is in de schemer niet van echt te onderscheiden!
En op de toren hoor je ook leuke reacties. Zo komt er een klein meisje boven, ze kijkt door de spijlen van het hek en roept naar haar moeder 'mamma, hier zie je heel de wereld!' Die wereld in het klein, zoals in Miniatuur Walcheren in Middelburg. Kort voor het sluiten van dit park in 2008 nam ik deze foto met daarop mijn ouders bij den toren.

Met een bezoeker had ik een heel gesprek over de geschiedenis van het licht en het machinegebouw aan de De Casembrootstraat dat er bij hoorde. De elektriciteit die daar werd opgewekt, zorgde vanaf 1906 voor het bliksemlicht. Na de oorlog was het machinegebouw onbruikbaar en kwam er noodverlichting en werden er plannen gemaakt om de ijzeren opbouw te verlagen. Hoewel de bevolking van Westkapelle ooit protesteerde tegen het plaatsen van die opbouw, was men inmiddels zo aan dit beeld gehecht dat men weer -met succes- protesteerde, maar nu tegen verlaging. In 1951 kwam het nieuwe draailicht dat elke drie seconden een schittering geeft die vanaf 50 meter hoog wel 50 kilometer ver te zien is.
Den Toren is steeds aangepast aan de tijd. In 1981 is de Brandarislamp vervangen door een lamp van 2 kilowatt die de helft minder stroom verbruikt. Eind jaren zestig heb ik zelf nog mee mogen werken aan een opknapbeurt van het verfwerk. Mijn vakantiebaantje bestond uit het smeren van oranje menie over het ijzerwerk. De baas bracht twee keer per dag koffie naar boven en was het beklimmen een beetje beu. Hij dacht: ik ga de takel eens gebruiken voor het hijsen van de tas met daarin de koffiekan compleet met servies en koekjes. In iedere kamer van de toren zit een luik waar de last doorheen kan en bij het eerste luik ging het nog goed. Bij het volgende luik schommelde de tas en bleef achter de rand hangen. Met veel kabaal viel de kan en het servies te pletter en op de vloer onderin vormde zich een bruine vlek. Op onze vraag waarom hij zo laat was met de koffie kwam het droge antwoord dat de koffie nog niet bruin genoeg was.
Ik kijk naar beneden langs de Prelaatweg waar nu de Parkweg is. Mijn vader heeft daar een stuk land bewerkt en als kind moest je dan mee naar de akker om te helpen bij het wieden of het peeën verdunnen. Dat uitdunnen van suikerbieten duurde eindeloos en er werd ook nog gekeken of je de grootste van het plukje liet staan. Het rooien van de bieten was veel leuker en dat deden we soms noodgedwongen bij het licht van de toren. Met een kleine spade en we lieten het loof nog aan de biet. Later rooiden we met een tang. Je moest daarvoor de koppen afsteken met een mes op een stok. En dan de bieten met een riek op de wagen gooien in een grof net van touw. De tractor bracht ze naar de Loskade in Middelburg waar ze in een schip werden gehesen, maar niet voordat er monsters waren genomen voor de tarra en het suikergehalte. Gigantisch wat veel werk en als je dan nu de rooimachine over het land ziet snellen! Nog een poosje en dan komen de pakken suiker er ter plekke uit. Het zou interessant zijn als iemand eens een artikel over de verandering in de landbouw schrijft.

Een kennis uit Rotterdam las het Polderhuisblad en had nog wat vragen over de Kreek. Vorige keer schreef ik dat het daar wemelde van de paling en van de paraplu's. Hij vroeg zich af hoe die parapluvisjes er uit zien...

PROFCOM-IT
Voor alles op computergebied!
Torenstraat 34
4361CV Westkapelle
0118-572249
info@profcom-it.nl
www.profcom-it.nl
Computers en toebehoren - PC- en laptopreparatie
Systeem- en netwerkbeheer

HOOFDSPONSOR:
evansighem.nl
betonboren
betonzagen
sleuvenfrezen
vloerenschuren
Jakob Brasserstraat 21
4361AV Westkapelle
GSM 06 2002 3600
Fax 0118 57 2028